

Oda gledališču

Gašper Tič

Se bližalo je Borštnikovo praznovanje,
ko imel sem nenavadne sanje:
sam sedim za neko barsko mizo,
rešujem pač pri štir'desetih neko krizo,
ko predme stopi starec, še vitalen,
a hkrati prav monumentalen.
Prisede in molči, a ni komot,
čutim, da besede išče.
Vprašam ga: 'Kako vam je ime, gospod?'
Odvrne mi: 'Slovensko gledališče.'
'O, v čast mi je, čez nekaj dni slavite,
dovolite, da čestitam iz srca, s pripombo: Dobro se držite!'
'Eh ja, sinko, še predobro!, bi skrbniki moji ti odgovorili,
kaj naj s starim, ni mu kraja, mi bi stroškov se znebili!
Mi žepnine več ne dajo, v negotovosti me puščajo,
prijatelje, ki delali so zame – že odpuščajo!'
'Dajte no, kaj vendar govorite,
slovenskemu teatru ni na svetu para,
z voljo, ustvarjalnostjo zdržite,
nikdár še ni uspelo, komur vas ne mara!'
'Poslušaj, Gašper, zadnjič strah me je postalo,
da ostane mi še čisto malo;
končam na ultrazvoku, strašni so v trebuhu krči,
pokaže, da želodec mi obračajo že razni NPK-ji, ZUJIK-i, SRČ-i.'
'No ja, gospod, zakoni nujni so – pod hipno,
morda ste le živeli prerazsipno.'
'No, kar tiho bodi,
izgovor ta, finančna kriza, zdaj zelo je v modi!
Ti dal bom SRČ, včasih nam je vladal zakon SRC,
dovolj mi teh političnih je brc.
Kot veljalo je, da čevlje le Kopitar sodi naj,
vsak smrekar smreke je podiral in urejal kakšen gozdni gaj.
Čopič slikal je, prostranstva duše risal,
ne pa dvajset let en zakon pisal!'
'Aha, če prav razumem v starih časih Grilc bi le na žaru pekel.'
'Točno. In te tudi bo, če boš še eno takšno rekel.'
'Ups, sem mislil, da vas mika kakšna dvopomenska šala,

da v klepetu bolj sproščena bi postala.'
'Na tvojem mestu se iz priimkov hecal ne bi,
svojega poglej in se zavedaj, kje je mesto tebi.
Pogosto v človekovi je rabi,
da sebe in ravnanje svoje kar pozabi.
Zdaj videl boš, da znam, čeprav sem star,
s humorjem tudi jaz pogledati na stvar.
Veš zakaj na vozu Tespis je igral?
Ker mu, v mandatu prvem, Rotovnik Cankarja v najem ni dal!
'Pa ste res duhoviti,
a če ne nehava, bova kar hitro v ...,
zato pustiva zdaj politike,
saj vedno in povsod poslušajo le kritike.'
'Dobro, potem pa jih umetniki podprite,
vsem zahtevam, sploh pa tej po odpuščanju ugodite.'
'Kako, pri odpuščanju naj mi ugodimo njim?'
'Ja, Gašper, odpustite jim!'
'Joj, gospod Teater, vi res niste od muh,
čeprav ste star in – vsaj finančno – vse bolj suh.'
'Ja, pa ne verjamejo, da nimam kje privarčevati,
res me strah je ukrepov, ki so še pred vrati.
Bom imel kaj jesti? Sobo vsaj, s kopalnico?
Vodstvu MGL in Drame dali so kar v isto spalnico!'
'Ne pretiravajte, no, saj boste preživeli,
vsaj dókler boste nas, ki radi imamo vas, imeli.
Lahko nam raje praznik, ki ga zdaj slavite,
še s kakšno mislijo o ustvarjalcih popestrite.'
'O igralec, bitje moje zagonetno,
če prav razumem, bi čestitke rad, aplavz konkretno?
Iskreno radosti me notranji pogled na gledališče,
igralce, režiserje, ustvarjalnosti vseh stičišče.
Res vas občudujem in priznam, me gane
ta ljubezen vaša, ki mi vselej celi rane.
Ponosen sem, navdušen in prevzet,
da Borštnik traja in še raste skoraj petdeset že let.
A sprejmi poleg hvale še pripombo kakšno, iz dobre volje,
v smislu dejstva, da prav zmerom je lahko še bolje.
Morda so moje oči od starosti že trudne,
a predstave nekatere, tu pa tam – so zame malo čudne.
Komedije pa tudi dolgo videlo ni srečanje,
ta zvrst je tukaj že kategorija 'Borštnikovo siječanje'!

'Glejte, to je stvar osebnega okusa, morda pa le ste za sodobni art ...'
 'Prestar? Vi pa mladi, brez prodanih kart!
 'Umetnost pač ni komerciala,
 ki bi nam profit finančni dala!'
 'Točno, a kdaj me razumeli boste že, ti šment,
 da nasprotje komerciale kvaliteta je, ne trend!
 Dve skrajnosti sta populizem in hermetika,
 moja skriva se vmes estetika!'
 'Smiselne so tudi instalacije, čeprav pač poln ni parter!'
 'Že, a ne reci si potem igravec, Gašper, pač pa igroinštalater!'
 'Poslušajte, ne more biti vse psihološki realizem ...'
 'Žeee, a to, kar včasih gledam ... kričavi je nudizem!'
 'Mene to ne moti,
 sam res ne bi, vendar nisem proti.'
 'Kolega Tič, verjamem, da o tem ne sodiš strogo,
 saj vsakič, ko kdo hlače sname, ti prevzameš glavno vlogo!'
 'Ni nam vedno le do rezultata,
 včasih posvetimo se procesu raje ...'
 'Krasno, za vsak slučaj, če vam ne rata,
 publiko prodajte – kar abonma 'Vaje!'
 'Uf, prosim, gospod, umiriva strasti,
 da ne bi predaleč zašli.'
 'Zašli? Zgodovina že uči: zaide vsakdo, ki ga matra,
 da brez igralca in gledalca ni teatra!'
 'No, režiserji nujni so, jaz jih spoštujem in se z njimi le,
 če nujno je, prerekam.'
 'Tudi jaz se klanjam jim, a pretiran piedestal jim oporekam.
 Prisluhni, da sprostiš se, moj igravec mali,
 prastari anekdoti o izvoru režiserja v šali:
 zbor je imel moj grški brat,
 bilo treba za oko zunánje je nekoga izbrat;
 misliš, da so takega ven dali,
 ki bi v zboru ga potrebovali?
 Zagotovo pa, pri mnogih, v katere so verjeli,
 niso si še enega boga želeli.'
 'Hja, zdaj ste nas že skoraj vse pobožali in hkrati ošteli ...
 Ampak ... do kritikov pa niste prav nič smeli.'
 'Jaz problema nimam, ti se jih pa tudi nič ne brani,
 dobri kritiki zlata so vredni in se z blefom jih ne ukani.
 Poleg tega pred pozabo so braniki,
 česar danes bi lahko zavedali se časnikov uredniki.

So pa tudi oni za izvor svoj često gluhi;
eni prvih mojstrov teorije namreč so bili – evnuhi;
vedeli vse, kako je treba, v praksi pa pač – suhi.
'Ampak res – zapisi njihovi o nas v arhivu bodo ostali ...'
'Oh, ne sekiraj se, prav nič več kot to prigodnico jih žal ne bodo brali.'
'Gospod teater, morava končati, kaj naj rečem? Občudujem vas,
pol tegá, kar ste dejali, jaz ne bi upal si povedati na glas!'
'Žélel sem le reči: vsi ste moji ljubi, skup držite,
ozavestite, da ste na istem bregu,
v bran svetlobe in ljubezni skup stopite,
poslanstvu služite, ne egu.
Pomni, da izključno s hvalo,
napredujemo le malo;
pogubno zanemariti je lastno ogledalo.
Gašper, ti imaš stališče ali si na njem ubog,
če gre za ego in kurikulum vlog?
Zame vselej govorite, da sem svetu, vam zrcalo,
a ko kaj povem, se sliši me le malo;
naj zavejo se politiki, ki sploh so blizu jim vse fraze,
da kultura ni nekaj, kar se odpelje na varno v davčne oaze,
ni nekaj, kar se da v stečaj,
na novo odpre in skrije grehe za nazaj,
ni proizvod, ki se ga doma ukine,
pa se uvaža, da dva delita si cekine.
Kultura je nekaj, kar se goji,
ker brez nje: ne le človek, narod ne preživi.
Res so časi mračni,
Slovenci ne prvič in morda ne zadnjič lačni;
a brez kulture – pod reflektorji, na soncu, v senci –
bomo zadnjič lačni kot Slovenci.
Zato, vsi moji, me nocoj slavite,
kolege svoje iz srca častite
in kot z delom svojim, tudi danes sporočite:
žarek smo, ne strošek – ničesar ne uničimo!
Sploh pa: Na koncu pesmi, glej – mi 'Pičimo!'
Zbudim se iz sna, zaključeno je modrovanje,
a ves čas odmeva v meni: Iz take smo snovi kot sanje ...